

Олександр Федорков

кандидат психологічних наук
<http://orcid.org/0000-0001-9096-082X>
5522nauka165@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ГАРМОНІЗАЦІЯ МОЛОДІ У ПОЛІТИЧНОМУ ЧАСО-ПРОСТОРИ

Анотація: У статті розглянута описати розроблена тренінгові програма, яка спрямована на оптимізацію політичної поведінки молодих людей та нейтралізацію потенціалу їх політичної конфліктності.

Визначено, що нейтралізація потенціалу політичної конфліктності молоді потребує проведення цілої низки заходів, зокрема, на етапі надання освітніх послуг, які мають охоплювати як просвітницьку, так і консультативно-тренінгову діяльність, спрямовану на оптимізацію політичної поведінки молодих людей.

Доведено, що дієвим механізмом протидії цьому та нейтралізації деструктивних впливів екстремістських організацій є підвищення політичної культури та зрілості політичної ідентичності молодого покоління, а саме розвитку його політичної активності у напрямку демократичних ініціатив та стимулювання участі молодих людей у суспільно-політичній діяльності держави.

А основними формами реалізації цього є залучення молодих людей до роботи у сфері державного управління, а саме проведення стажувань для студентів з метою розвитку необхідних професійних якостей та підготовки до подальшої роботи в органах місцевого самоврядування. Важливим є також залучення найбільш активних представників молоді до роботи у громадських радах або консультативних органах, що також сприятиме розвитку в них необхідних для роботи у даній галузі професійних вмінь та навичок.

Визначено, що враховуючи багатонаціональний та поліконфесійний склад сучасного українського суспільства особливої значущості набуває проведення масових заходів, спрямованих на формування у молодих людей толерантного ставлення до різноманітних культур і традицій та неприйняття будь-яких проявів нетерпимості та дискримінації.

З'ясовано, що найбільш дієвим соціально-психологічним інструментом гармонізації політичної поведінки молоді є проведення відповідних тренінгів, спрямованих на формування зрілої політичної культури, яка відповідним чином передбачатиме толерантне ставлення та конструктивні шляхи подолання політичних суперечностей і конфліктів. Розроблена програма соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на гармонізацію політичної поведінки молоді та нейтралізацію конфліктних провів у політичному просторі охоплює в собі наступні 5 занять.

В процесі дослідження зроблені висновки, що реалізація зазначеної тренінгової програми сприятиме підвищенню зрілості політичної ідентичності молодих людей та, в результаті оптимізації їх політичної поведінки та формування навичок конструктивної взаємодії у соціумі в ситуаціях політичних суперечностей та конфліктів, суттєвим чином знизить потенціал їх політичної конфліктності.

Ключові слова: гармонізація, молодь, тренінг, абсентеїстські тенденції, політична культура, екстремістські організації.

Oleksandr Fedorkov

Candidate of Psychological Sciences
<http://orcid.org/0000-0001-9096-082X>
5522nauka165@gmail.com

SOCIO-PSYCHOLOGICAL HARMONIZATION OF YOUTH IN POLITICAL TIME-SPACE

Summary: The article considers the description of the developed training program, which is aimed at optimizing the political behavior of young people and neutralizing the potential of their political conflict.

It is determined that neutralizing the potential of political conflict among young people requires a number of measures, in particular, at the stage of providing educational services, which should include both educational and counseling activities aimed at optimizing the political behavior of young people.

It is proved that an effective mechanism to counteract this and neutralize the destructive influences of extremist organizations is to increase the political culture and maturity of the political identity of the younger generation, namely the development of its political activity in line with democratic initiatives and political identity of the younger generation. stimulating youth participation.

And the main forms of implementation of this are the involvement of young people in public administration, namely the internship of students in order to develop the necessary professional qualities and prepare for further work in local governments. It is also important to involve the most active youth representatives in community councils or advisory bodies, which will also help them to develop the professional skills needed to work in this field.

It is determined that, given the multinational and multi-religious composition of modern Ukrainian society, it is especially important to hold mass events aimed at forming a tolerant attitude of young people to different cultures and traditions and non-acceptance of any manifestations of intolerance and discrimination.

It was found that the most effective socio-psychological tool for harmonizing the political behavior of young people is to conduct appropriate training aimed at forming a mature political culture that will provide a tolerant attitude and constructive ways to overcome political contradictions and conflicts. The developed program of socio-psychological training, aimed at harmonizing the political behavior of young people and neutralizing conflicts in the political space, includes the following 5 sessions.

The study concludes that the implementation of this training program will increase the maturity of political identity of young people and, as a result of optimizing their political behavior and developing skills of constructive interaction in society in situations of political contradictions and conflicts, significantly reduce their potential for political conflict.

Key words: harmonization, youth, education, absentees, political culture, extremist organizations.

1. Вступ

В сучасному українському суспільстві спостерігається тенденція до зростання аполітичності сучасної молоді, який притаманна ідеологічна невизначеність, політичний нігілізм та розмитість політичної ідентичності, проявом чого є виникнення абсентеїстських тенденцій та тотальне зменшення політичної участі молоді у житті країни.

Поряд із цим протестний потенціал молодого покоління відрізняється достатньо високим ступенем невизначеності і хаотичності та може бути

несподівано активізованим за допомогою маніпулятивних впливів різних політичних сил у випадку виникнення у країні певних суспільно-політичних негараздів. Отже, завдяки підвищеній емоційній лабільності, збудливості та потенційній агресивності, молодь як соціальна група уособлює в собі потужний опозиційний ресурс, який може бути несподівано актуалізованим у вигляді жорсткої агресивної протестної поведінки.

Тому актуальним є виствітлення рекомендацій щодо соціально-психологічної гармонізації молоді у політичному часо-просторі.

Мета статті – описати тренінгову програму, спрямовану на оптимізацію політичної поведінки молодих людей та нейтралізацію потенціалу їх політичної конфліктності.

2. Методологія дослідження

Для досягнення мети дослідження застосовували комплекс теоретичних методів: аналіз літератури, узагальнення та інтерпретація зібраних даних, класифікація, систематизація, концептуальне моделювання.

3. Основна частина

За результатами соціально-психологічного аналізу політичної позиції молоді у сучасному українському суспільстві нами було зазначено зростання абсентеїстських тенденцій серед молодого покоління, що передусім пов'язано із зниженням рівня довіри до органів державної влади та низькими можливостями впливу молодих людей на вироблення політично-владних рішень (Блозва, 2017, с. 253; Вашкевич, 2010, с. 74)

Внаслідок зростаючої аполітичності саме молоді має підвищений ризик стати об'єктом впливу з боку екстремістських організацій, які прагнуть використати цей потужний політичний ресурс у своїх власних цілях.

Дієвим механізмом протидії цьому та нейтралізації деструктивних впливів екстремістських організацій є підвищення політичної культури та зрілості політичної ідентичності молодого покоління, а саме розвиток його політичної активності у напрямку демократичних ініціатив та стимулювання участі молодих людей у суспільно-політичній діяльності держави. У даному контексті особливої актуальності набуває розвиток продуктивного партнерства між владними структурами та молодіжними лідерами, спрямованого на актуалізацію творчого й інтелектуального потенціалу молоді у напрямку формування у неї активної політичної позиції (Гуцалова, 2012, с.112)

Можливими формами реалізації цього є залучення молодих людей до роботи у сфері державного управління, а саме проведення стажу-

вань для студентів з метою розвитку необхідних професійних якостей та підготовки до подальшої роботи в органах місцевого самоврядування. Важливим є також залучення найбільш активних представників молоді до роботи у громадських радах або консультативних органах, що також сприятиме розвитку в них необхідних для роботи у даній галузі професійних вмінь та навичок.

В результаті зазначені заходи нададуть можливість молодим людям брати безпосередню участь у реалізації своїх економічних, політичних та соціокультурних потреб й інтересів, а також сприятимуть підвищенню рівня довіри до владних органів, що, в свою чергу, значним чином знизить ризик виникнення у них екстремістських проявів.

Безперечно важливу функцію у даному контексті виконують також засоби масової інформації, які мають створювати в сучасному суспільстві певний інформаційний простір, спрямований як на поширення ідей толерантності та прийняття, так і на подолання індивідуальності по відношенню до різноманітних форм пропаганди дискримінації та нетерпимості. Можливим є використання різноманітних ЗМІ, зокрема, інтернет-ресурсів з метою популяризації конструктивних шляхів подолання міжнародних суперечностей та конфліктів (Antonini, 2015, p.135; Baliuta, 2016, p. 175).

Так, враховуючи багатонаціональний та поліконфесійний склад сучасного українського суспільства особливої значущості набуває проведення масових заходів, спрямованих на формування у молодих людей толерантного ставлення до різноманітних культур і традицій та неприйняття будь-яких проявів нетерпимості та дискримінації.

Таким чином, з метою пропагування принципів толерантного ставлення та ненасильницького розв'язання політичних суперечностей має бути створений відповідний комплекс соціокультурних та інформаційно-психологічних впливів на молоде покоління, спрямованих на нейтралізацію екстремістських проявів та розвиток зрілої політичної культури молоді особистості.

Безперечно важливу функцію в контексті реалізації даних впливів має виконувати освітня система, а саме, зокрема, школа, яка є первинним засобом соціалізації молоді та форму-

вання її основних світоглядних засад. Надалі даний просвітницький напрям має бути належним чином підтриманим професійно-технічними навчальними закладами, ВНЗ, армією і т.д., які мають продовжувати формувати світогляд молоді у напрямі створення атмосфери толерантності та неприйняття насильницьких засобів реалізації політичних цілей.

Продуктивними засобами реалізації цього є проведення відповідних тематичних лекцій, дискусій, конференцій, круглих столів та тренінгів, спрямованих на розвиток здатності молодих людей до політичної толерантності та вирішення конфліктних ситуацій конструктивними шляхами. Важливим у даному контексті є надання відповідного соціально-психологічного супроводу молоді, яка проявляє схильність до антисоціальних та девіантних форм поведінки, що збільшує ризик виникнення у неї екстремістських вчинків.

4. Програма соціально-психологічного тренінгу

Отже, найбільш дієвим соціально-психологічним інструментом гармонізації політичної поведінки молоді є проведення відповідних тренінгів, спрямованих на формування зрілої політичної культури, яка відповідним чином передбачатиме толерантне ставлення та конструктивні шляхи подолання політичних суперечностей і конфліктів.

Так, розроблена нами програма соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на гармонізацію політичної поведінки молоді та нейтралізацію конфліктних провів у політичному просторі охоплює в собі наступні 5 занять.

А саме, перші два заняття присвячені знайомству членів тренінгової групи, відпрацюванню навичок їх особистісної самопрезентації, а також розвитку політичної ідентичності учасників, отже, підвищенню рівня їх політичної зрілості завдяки аналізу політичних позицій та цілей, а також визначенню ресурсів, необхідних для їх реалізації.

Перший день тренінгу присвячено знайомству учасників, їх самопізнанню та аналізу особистісних властивостей, а також дослідженню свого

«соціального Я», отже, ставлення до інших учасників тренінгової групи.

Так, на початку тренінгу виконується вправа «самопрезентація», з метою знайомства учасників. А саме, ведучий пропонує кожному по черзі розповісти про себе, зокрема, презентувати свої особистісні якості, відповідаючи на наступні питання: «Які головні переваги? Які негативні риси? Головні життєві цілі? Бажання? Мрії?» Під час виконання даної вправи кожний з учасників по черзі виходить у центр кола та протягом 3-5 хвилин презентує себе. Під час самопрезентації інші учасники тренінгу можуть ставити головному учаснику уточнюючі запитання, з'ясовуючи окремі, цікаві для них моменти.

Під час самопрезентації завданням тренера є спонукати головного учасника до свідомого самоаналізу, а саме осмислення своїх недоліків та знаходження у них можливих переваг і позитивних аспектів. Після того як кожний з учасників побуває у центрі кола тренер підводить підсумок виконання даної вправи, спрямованої на знайомство учасників тренінгової групи.

Друга вправа першого тренінгового дня спрямована на дослідження політичної ідентичності учасників тренінгу, а саме кожному з учасників пропонується визначити головну мету його політичної активності в контексті існуючої політичної позиції. Потім треба визначитись які саме ресурси необхідні йому для реалізації обраних політичних цілей та проаналізувати ступінь наявності необхідних якостей та властивостей. Далі слід розробити детальний план досягнення даної мети, отже, сформуванню певну програму політичної поведінки в умовах сучасного українського суспільства. Під час виконання вправи тренер заохочує учасників до активного обговорення представлених політичних програм, серед яких потрібно обрати найбільш вдалу презентацію.

Наступна тренінгова вправа спрямована на дослідження власного «соціального «Я» та підвищення ступеню особистісного самоприйняття. На першому етапі виконання даної вправи головному учаснику пропонується вийти з кімнати, а інші отримують завдання окреслити образ відсутнього члена групи, не оминаючи при цьому його слабкості та недоліки.

Коли відсутній учасник повертається до кімнати йому надається перелік визначених якостей, який він має відповідним чином прокоментувати та надати певну кількість аргументів стосовно своєї згоди або незгоди з наданим переліком. Далі заздалегідь спеціально визначена кількість учасників починає виконувати свою роль адвокатів, допомагаючи головному учаснику знайти позитивні аспекти серед озвучених недоліків. Головний учасник має вибрати ті аргументи, які йому згодом найбільше сподобались та долучити їх до власної самопрезентації. Отже, в процесі дискусії головний учасник має можливість глибше дослідити своє відображене самоставлення, а саме ставлення до нього інших людей та в результаті збагатити власну «Я-концепцію», враховуючи також свої можливі недоліки.

Таким чином, підсумком першого тренінгового дня має стати розширення особистісного самоставлення учасників, аналіз власних недоліків й віднаходження в них позитивних аспектів, а також усвідомлення ними своєї політичної позиції і цілей, отже, розвиток та удосконалення власної політичної «Я-концепції».

Початком другого тренінгового дня є виконання вправи на створення колажу, що репрезентує «життєве кредо» кожного з учасників тренінгу, їх головні життєві цінності, цілі та мотивацію. А саме, кожному учаснику пропонується створити за допомогою паперу, кольорових олівців та фломастерів макет свого «гербу» та написати власний «життєвий девіз».

Після виконання вправи кожний з учасників презентує результати своєї праці та окреслює головні життєві цілі, тобто, власну життєву позицію, яка охоплює в собі також певні політичні уподобання, потреби, спрямованість та поведінку. Обговорення результатів виконання даної вправи сприяє збільшенню усвідомлення учасниками тренінгу своєї політичної ідентичності та відповідним чином зумовленої нею політичної поведінки.

Наступна вправа спрямована на усвідомлення та аналіз політичної поведінки учасників, а саме членам тренінгової групи пропонується проаналізувати власну політичну поведінку за наступними складовими: актуальна ситуація,

її причини, результати, наявні ресурси та наслідки досягнення певної політичної мети (модель SCORE). Результатом виконання даної вправи має стати більш глибоке усвідомлення учасниками власної позиції, цілей та можливостей щодо задоволення своїх політичних інтересів і потреб. В процесі виконання даної вправи тренер заохочує учасників групи до активного обговорення того, що відбувається та висловлювання власних міркувань стосовно оптимізації політичної культури інших учасників групи.

Наступною вправою цього тренінгового дня є завдання, яке називається «авторитарний лідер», а саме дана тренінгова вправа спрямована на усвідомлення учасниками негативних аспектів авторитаризму, які ймовірним чином можуть бути засвоєні ними від батьків або старших членів сім'ї і знайомих. Для виконання даної вправи тренер просить учасників пригадати будь-який епізод із власного життя, коли вони були об'єктом жорсткого впливу з боку старшої людини, яка намагалась змусити їх до прийняття певних поглядів або дій.

Ведучий просить учасників поділитись власними враженнями стосовно пережитої ситуації та висловити свої міркування щодо можливості інших варіантів взаємодії у даному контексті. Результатом виконання даної вправи має бути моделювання демократичних форм взаємодії в соціальному середовищі, спрямованої на врахування інтересів всіх її учасників з метою вироблення взаємодоповнюючого компромісного рішення.

Завершується даний тренінговий день соціально-рольовою грою «Біографія кандидата», в процесі якої кожен з учасників по черзі презентує в групі свою передвиборчу програму, в якій окреслені його головні цілі та шляхи подолання нагальних соціальних проблем у сучасному українському суспільстві. Серед інших учасників тренер обирає окремих членів групи на роль групи підтримки або помічників депутата, які можуть різними способами допомагати головному учаснику згодом презентувати себе. Також обов'язковим є створення групи експертів, які аналізують передвиборчу програму за наступними критеріями, такими як біографія кандидата, важливість його політичної концепції, її актуаль-

ність в контексті вирішення нагальних соціальних проблем та завдань, а також харизматичність і переконливість створеного політичного іміджу.

В результаті, як підсумок проведеної гри оголошуються виставлені кожному з учасників оцінки, які дозволяють створити політичний рейтинг членів тренінгової групи. Завершується тренінговий день аналітичним виступом тренера, який резюмує заслухані передвиборчі програми та оцінки експертів, підкреслюючи сильні сторони учасників групи та надає відповідні рекомендації стосовно удосконалення їх політичного іміджу.

Третій день тренінгу починається з виконання творчої вправи «Лист до ЗМІ». А саме, тренер пропонує учасникам скласти лист до редакції журналу або телепрограми, спрямований на освітлення певної соціально-політичної проблеми, що охоплює в собі також можливі шляхи її вирішення. Отже, створений лист має містити в собі не тільки актуалізацію певних суспільно-політичних негараздів, але й програму дій щодо нормалізації даної ситуації та задоволення потреб певних прошарків населення.

Для виконання вправи тренер розподіляє учасників на декілька мікрогруп, кожна з яких працює над окремою моделлю виконання даного завдання. Потім відбувається презентація учасниками написаних листів та подальше обговорення всіма членами групи запропонованих програм. Цікавим урізноманітненням даної вправи може стати створення експертної групи та окрема оцінка кожного проекту з метою подальшого визначення найкращого виконавця. В процесі виконання даної вправи тренер спонукає членів групи до цікавої та змістовної дискусії.

Далі відбувається виконання вправи «соціальний простір бажань», коли тренер пропонує учасникам усвідомити та проаналізувати свої соціальні бажання, потреби та напрями соціальної самореалізації і взаємодії. Для виконання вправи використовується клубочок мотузки, який кожен з учасників по черзі передає наступному, висловлюючи при цьому певні соціальні бажання. Після того як мотузка обійде коло та опиниться у першого учасника, він, пам'ятаючи висловлене бажання свого сусіда, пропонує йому найбільш вдалий спосіб його реалізації та повертає йому мотузку. Кожен наступний учасник так само про-

понує попередньому свій спосіб реалізації бажаного і в результаті кожний отримує певний шлях до реалізації свого бажання від інших учасників групи. Вправа закінчується тоді, коли павутиння буде розплетано, а мотузка змотана у клубок.

Під час виконання вправи тренер заохочує учасників до обговорення запропонованих способів реалізації своїх бажань та порівняння їх зі своїми очікуваннями та ідеями щодо можливих шляхів реалізації бажаного. Таким чином, головною метою виконання даної вправи є аналітичне осмислення власних соціальних потреб та можливих шляхів їх реалізації.

Далі тренер пропонує учасникам виконання соціально-рольової гри «Молодь і Влада». А саме, для виконання вправи тренер розподіляє учасників на дві групи – «молодь» та «влада», одна з яких отримує завдання звернутись до влади з певною програмою щодо реалізації її актуальних потреб та цілей. Важливим в процесі виконання даної вправи є формулювання переконливих доказів, які б спонукали владу до реалізації значущих для молодих людей завдань, отже, учасники тренінгу мають ретельно попрацювати над пошуком переконливих аргументів, що сприятимуть досягненню обраних цілей. Після виконання даної вправи тренер заохочує учасників до обговорення того, що відбувалось, а також надає групі зворотній зв'язок стосовно можливих помилок та окреслює напрями для подальшого удосконалення вмінь переконувати та аргументувати власні соціальні пріоритети та цілі.

Підводячи підсумок даному тренінговому дню тренер наголошує на тому, що досить важливим аспектом політичної поведінки молодих людей є вміння правильно визначати пріоритетні напрями особистісної самореалізації в соціально-політичному просторі та створювати модель втілення у життя власних планів та ідей.

Четвертий тренінговий день присвячений розвитку політичної толерантності, а також навичок конструктивної взаємодії у соціальному просторі.

Так, починається заняття з виконання вправи на розвиток толерантності. Тренер пропонує учасникам поділитись на пари та проаналізувати особистість одне одного наступним чином, а саме виділити негативні якості або аспекти особисто-

сті свого партнера та записати їх з лівої частини аркуша. Потім у правій частині аркуша треба записати позитивні якості та властивості даної людини. В наступній, третій колонці учасники мають записати які позитивні риси можуть виникати в них, коли вони стикаються зі схожими негативними якостями або недоліками партнера по спілкуванню. Так, недоліки інших людей часто спонукають людину розвивати терплячість, витримку, здатність зберігати спокій, готовність до компромісу та ін. Учасники по черзі виконують дану вправу, змінюючи ролі в парі.

Після виконання вправи тренер робить резюме стосовно того, що кожна людина може бути досить амбівалентною та охоплювати в собі як позитивні, так і негативні властивості, але вкрай важливим в процесі спілкування є прийняття особистісних особливостей інших та готовність йти на компроміс, вирішуючи можливі непорозуміння шляхом перемовин та пошуку найбільш задовольняючих варіантів розв'язання ситуації.

Далі тренер пропонує учасникам прослухати міні-лекцію стосовно різноманітних стилів вирішення конфліктних ситуацій та визначити за допомогою тестової методики власний пріоритетний стиль подолання конфліктів. А саме, ведучий пропонує учасникам заповнити тест К.Томаса «Стратегії поведінки у конфліктній ситуації» та надає членам групи інформацію стосовно характеристик основних 5 типів вирішення конфліктів. Після того як учасники визначають свій домінуючий стиль ведучий пропонує членам групи відпрацювати власні навички подолання конфліктів за допомогою програвання реальних конфліктних ситуацій.

Тренер роздає учасникам картки з можливими сценаріями конфліктів та пропонує їм відпрацювати на практиці власні здібності щодо врегулювання суперечностей. Після виконання вправи у парах учасники по черзі діляться своїми враженнями щодо власних варіантів подолання конфліктів та аналізують причини застосування того або іншого типу вирішення конфліктної ситуації. Після виконання вправи тренер резюмує особливості взаємодії учасників та наголошує на важливості реалізації в соціальному просторі стилю співробітництва, який дозволяє максимальним чином враховувати потреби та інтереси

всіх учасників конфлікту та в результаті приймати довготривале та максимально задовольняюче всіх рішення.

Закінчується тренінговий день соціально-рольовою грою «Теледебати» в процесі якої учасники моделюють в ігровій формі сценарій телевізійних дебатів. А саме, ведучий ділить учасників на групи серед яких виокремлюються політики, журналісти, а також телеглядачі, які можуть «зателефонувати» на студію та прийняти участь у дискусії. Ведучий тренінгу пропонує учасникам можливу тематику для обговорення та може надати певний перелік запитань для дискусії. Далі тренер мотивує учасників до активного обговорення та надає членам групи певних інструкцій щодо штучного створення конфліктної ситуації. Потім ведучий виступає у якості модератора дискусії, що відбувається та допомагає учасникам аргументовано й екологічно відстоювати власну позицію.

Дана вправа надає учасникам можливість всебічно проаналізувати певну соціально-політичну проблему та побачити різноманітні шляхи її вирішення, а також на практиці відпрацювати власні навички дискутування та подолання суперечностей між різними світоглядними позиціями.

Підводячи підсумок четвертому тренінговому дню ведучий наголошує на важливості розвитку в учасників політичної толерантності та здатності до конструктивної взаємодії в конфліктних ситуаціях, що забезпечує можливість продуктивного вирішення можливих суперечностей та досягнення взаємовигідних результатів в процесі соціальної взаємодії.

П'яте, заключне заняття тренінгу присвячено виконанню соціально-рольової гри «Молодіжна організація», а саме тренер пропонує учасникам створити певну ігрову модель власної молодіжної організації. Для більш ефективного виконання поставленої мети тренер розподіляє учасників на дві групи, кожна з яких має створити власну політичну організацію. А саме, розробити мету та головні завдання її діяльності, призначити лідерів та головних виконавчих осіб, визначити головні напрямки діяльності, розробити план дій і т.д.

Після виконання даної вправи від кожної групи обирається представник, який презентує створену групою молодіжну організацію, а представники іншої групи можуть ставити йому

уточнюючі питання, з'ясовуючи окремі аспекти діяльності даної організації. Після презентації молодіжних організацій тренер надає зворотній зв'язок стосовно роботи учасників та коментує вдалі й невдалі моменти виконання даної справи. Закінчується вправа груповою дискусією та обговоренням можливих ідей та напрямків само-реалізації членів групи у соціально-політичному просторі.

Закінчується тренінг наданням кожним учасником зворотнього зв'язку стосовно ефективності даного тренінгу, а саме кожний відповідає на питання, що здалось йому найбільш корисним та сподобалось щонайбільше, що не сподобалось та які є побажання стосовно можливих тем для розгляду на майбутніх тренінгах.

Отже, нейтралізація потенціалу політичної конфліктності молоді потребує проведення цілої низки заходів, зокрема, на етапі надання освітніх послуг, які мають охоплювати як просвітницьку, так і консультативно-тренінгову діяльність, спрямовану на оптимізацію політичної поведінки молодих людей.

5. Висновки

Таким чином, розроблений тренінг спрямований на оптимізацію політичної поведінки молоді у просторі сучасного соціуму та зниження потенціалу політичної конфліктності, який може бути несподівано актуалізованим у випадку певних суспільно-політичних ускладнень. Реалізація даної тренінгової програми сприятиме підвищенню зрілості політичної ідентичності молодих людей та, в результаті оптимізації їх політичної поведінки та формування навичок конструктивної взаємодії у соціумі в ситуаціях політичних суперечностей та конфліктів, суттєвим чином знизить потенціал їх політичної конфліктності.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у вивчення ролі та значення освітніх технологій в контексті нейтралізації конфліктного потенціалу молодих людей та оптимізації їх політичної поведінки в умовах сучасного соціуму.

Література:

1. Блозва П. І. Структурні компоненти політичної культури: психологічні чинники становлення. Проблеми політичної психології : зб. статей / Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології. – Київ: Міленіум, 2017. – Вип. 4 (18). С. 253-267.
2. Вашкевич В. М. Історична свідомість студентської молоді: ціннісно-світоглядні орієнтири. Навч. посібн. для вищ. навч. закл. – Київ: Світогляд, 2010. 274 с.
3. Гуцалова М. В. Сучасні молодіжні організації в Україні: тенденції, проблеми та механізми участі в політичних процесах. Наукові праці. Політологія. – 2012. – Вип. 170. – Т. 182. С. 111–115
4. Antonini M., A. H. Hogg, L. Manetti, B. Barbieri, & J. A. Wagoner (2015). Motivating citizens to participate in public policymaking: identification, trust and cost-benefit analyses. // Journal of Social and Political Psychology, 3(2), 131-147.
5. Baliuta, V. (2016). Psychological requisites of radicalization of youth political behaviour: theoretical analysis. Проблеми політичної психології: збірник наукових праць, 3(17), 171–178

References:

1. Blozva P. I. (2017) Strukturni komponenty politychnoi kultury: psykholohichni chynnyky stanovlennia. [Structural components of political culture: psychological factors of formation]. Problemy politychnoi psykholohii : zb. statei / Asots. polit. psykholohiv Ukrainy, In-t sots. ta polit. psykholohii. Kyiv: Milenium. [in Ukrainian]
2. Vashkevych V. M. (2010) Istorychna svidomist student-skoi molodi: tsinnisno-svitohliadni oriientyry. [Historical consciousness of student youth: values and worldviews]. Navch. posibn. dlia vyshch. navch. zakl. Kyiv: Svitohliad. [in Ukrainian]
3. Hutsalova M. V. (2012) Suchasni molodizhni orhanizatsii v Ukraini: tendentsii, problemy ta mekhanizmy uchasti v politychnykh protsesakh. [Modern youth organizations in Ukraine: trends, problems and mechanisms of participation in political processes] Naukovi pratsi. Politolohiia. [in Ukrainian]
4. Antonini M., A. H. Hogg, L. Manetti, B. Barbieri, & J. A. Wagoner (2015). Motivating citizens to participate in public policymaking: identification, trust and cost-benefit analyses. // Journal of Social and Political Psychology, 3(2), 131–147.
5. Baliuta, V. (2016). Psychological requisites of radicalization of youth political behaviour: theoretical analysis. Problems of political psychology: a collection of scientific papers, 3(17), 171–178